

Farklı Eğitim ve Kültürlerdeki Üniversite Öğrencilerinin İntihale İlişkin Görüş ve Davranışları

Views and Behaviors of University Students from Different Educational and Cultural Settings towards Plagiarism

Yurdagül ÜNAL*, Nazan ÖZENÇ UÇAK**

Öz

Bu makalede Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü ve University of North Carolina at Chapel Hill School of Information and Library Science lisans öğrencilerinin intihal ve kopya konusundaki görüş ve davranışları incelenmiştir. Bu amaçla farklı iki Üniversitede benzer alanlarda eğitim gören öğrencilerin intihal ve kopya konusundaki görüş ve düşünceleri incelenerek, öğrencilerin farkındalıklarının, alınan eğitimin, akademisyenlerin ve üniversitenin konuyla ilgili yaptırımlarının öğrenci davranışları üzerine etkisi karşılaştırılmıştır. Araştırmada betimleme yöntemi kullanılmış ve veriler anket tekniği ile toplanmıştır. 2014-2015 akademik yılında Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümüne kayıtlı toplam 285 öğrencinin 193'ü (%68), University of North Carolina at Chapel Hill School of Information and Library Science'de 127 lisans öğrencisinin 107'si (%84) ankete yanıt vermiştir. Araştırmada öğrencilerin intihal konusundaki farkındalıkları, kopya çekme ve etik dışı davranış alışkanlıkları, intihale neden olan unsurlar ve bunların önlenmesine ilişkin görüşleri saptanmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre öğrencilerin intihalin ne olduğunu bildiği ancak etik dışı davranışlarda bulunduğu görülmüştür. Öğrenciler arasında araştırma becerileri ve intihal ile ilgili alınan eğitim düzeyi, intihal yapma nedenleri ve caydırıcılık konusunda alınacak önlemler açısından farklılıklar olduğu saptanmıştır. University of North Carolina at Chapel Hill School of Information and Library Science'de eğitim gören öğrencilerin tamamının üniversiteye gelmeden önce, ilk ve orta eğitim düzeyinde "intihal" ve araştırma konularında bilgi sahibi oldukları, Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü öğrencilerinin ise bu kavramla ve nasıl araştırma yapılacağı ile ilgili ilk bilgileri büyük çoğunlukla (%73) üniversite eğitimleri sırasında aldıkları görülmüştür. Araştırmada bir diğer önemli bulgu da uygulamalar, yaptırımlar ve cezalar ile ilgilidir. Elde edilen sonuçlar yaptırımların caydırıcılığı konusunda üniversitelerin uygulama farklılıklarının intihal üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır.

Anahtar sözcükler: Akademik sahtekârlık, intihal, kopya, öğrenci davranışları

Abstract

In this article Hacettepe University Department of Information Management and University of North Carolina at Chapel Hill School of Information and Library Science undergraduate students' views and behaviours concerning plagiarism and cheating were examined. By comparing opinions and thoughts about plagiarism and cheating of students who were studying in the same discipline at two different universities, effects of differences of awareness, education, behaviours of academicians and measures taken by the universities have been studied. Descriptive method was used in this study and data were collected through a questionnaire. 193 undergraduate students out of 285 from Hacettepe University Department of Information Management and 107 undergraduate students out of 127 from University of North Carolina at Chapel Hill School of Information and Library Science have answered.

* Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, yurdagul@hacettepe.edu.tr

** Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, ucak@hacettepe.edu.tr

red the questionnaire during the 2014-2015 academic year. Awareness about plagiarism, cheating and unethical behaviours, the reasons that lead to plagiarism and opinions related to preventing these have been tried to be determined. According to the findings, the students in both schools are familiar with plagiarism but they continue to get involved in unethical behaviours. It is found out that there are differences between students with regard to their research skills and education levels about plagiarism which leads us to the fact that the reasons of plagiarism are directly relevant to the prevention methods to follow. All University of North Carolina at Chapel Hill School of Information and Library Science students already knew about plagiarism and research during their primary or secondary school education, before being admitted to the university. However, the majority of Hacettepe University Department of Information Management students (73%) received their first education on plagiarism and how to conduct research only during their university years. Another significant finding underlines how distinct applications of detection and prevention of plagiarism at these two universities have an impact on student plagiarism.

Keywords: Academic dishonesty, plagiarism, cheating, student behaviours

Giriş

Genelde üniversiteye gelen bir öğrencinin araştırma becerilerini kazanmış olması beklenmekte, bu nedenle konuyla ilgili kaynakları nerede bulacağı, bunlardan nasıl yararlanacağı ve sunacağıyla ilgili bilgi verilmesi çoğunlukla mesleki bilgilerin aktarımı kaygısının gerisinde kalmaktadır. İlk ve orta eğitimde kazandırılmayan araştırma becerileri ve akademik etik ilkeler, üniversite yıllarında ödev ve rapor hazırlama süreçlerinde bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu süreçte yaşanan ders geçme ve başarılı olma kaygısı, zaman darlığı ve verilen ödevlerden geri bildirim alamama gibi unsurlar öğrencilerin intihal yapma oranlarını artırmaktadır. Yapılan çalışmalar intihalin bilinen yapıldığı gibi bilmeden de yapılma oranının öğrenciler arasında yüksek olduğunu göstermektedir. TÜBA (2002) tarafından hazırlanan ve akademik ortamdaki etik dışı davranışları konu alan raporda intihale neden olan unsurlar dört başlık altında toplanmakta ve bu unsurlardan ilkinin konuyla ilgili eğitim eksikliği oluşturmaktadır. Türk öğrenciler üzerine yapılan bir araştırmanın sonuçları da göstermektedir ki öğrenciler en fazla farkındalık eksikliği ve araştırma yapma bilgi ve becerilerinin yetersizliği nedeniyle intihal yapmaktadırlar (Erkaya, 2009). Eğitimde amaç istedik davranışları pekiştirirken istenmeyen davranışların da önlenbilmesidir. Bu nedenle öğrencilerin araştırma becerilerini kazanmasının yanında, akademik sahtekârlık ve etik dışı davranışlar konusunda farkındalıkları sağlanmalı, yapılmaması gereken davranışlar öğretilmelidir. Özellikle son yıllarda bilgiye erişimin ve bilgi paylaşımının kolaylaşması, bilgi davranışlarının değişimine neden olmuş, kopya ve kes-yapıştır alışkanlığı giderek yaygınlık kazanmıştır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişimi ve bunların öğretilmesi konusunda alınan mesafenin öğrencilere bilgi okur-yazarlığı becerileri kazandırılması konusunda alındığını söylemek zordur. Ancak akademik sahtekârlığın tek nedeni eğitim değildir. Özellikle akademik ahlak eksikliği, hırs, başarıya isteği gibi bireysel özellikler, motivasyon eksikliği ve hocaların tutumu da intihale neden olabilmektedir. Ayrıca çevre, içinde yaşanılan toplum ve kültürün değer yargıları da öğrencilerin intihal algıları üzerinde etkili olmaktadır (Akakandelwa, Jain ve Wamundila, 2013; Caravello, 2008; Erkaya, 2009). Bu tür davranışların araştırma etiği normlarının yeterince yerleşmediği, araştırma eğitiminin eğitim sisteminde yeterince önemsenmediği toplumlarda daha yaygın olduğu konusu da sıklıkla tartışılan bir konudur.

Bu çalışmanın amacı farklı eğitim sistemi ve kültürlerin intihal üzerine etkisini incelemektir. Bu amaçla benzer konuda lisans eğitimi alan Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü öğrencileri ile University of North Carolina at Chapel Hill School of Information and Library Science öğrencilerinin intihal ve kopya konusundaki görüş ve davranışlarının saptanmasına çalışılmıştır. Bu

iki okulun seçilmesindeki ana neden iki farklı kültür ortamında ve farklı eğitim sistemlerinden üniversiteye gelen öğrencilerin öğrencilerin konuyla ilgili benzeşen ve ayrılan düşüncelerini ortaya koyabilmektir. Ayrıca çalışmada eğitim kurumlarının uygulama farklılıklarının öğrencilerin davranışları üzerine etkisinin de sınanmasına çalışılmıştır.

Üniversite Öğrencileri ve Akademik Sahtekârlık

Akademik sahtekârlık özellikle son yıllarda tüm dünyada giderek daha fazla tartışılan bir konudur. İntihal ise tüm akademik dünyada her düzeyde görünen ve etik dışı davranışlar içinde en yaygın olan sorundur. Özellikle internetin yaygınlaşması ile bilginin erişimi ve paylaşımının kolaylaşmasının, bilginin etik dışı kullanımını da artırdığı bilinmektedir. Bu durum eğitimin her kademesinde görülmekte, ilk ve orta öğrenimde görülen kopya alışkanlığı üniversitede lisans ve lisansüstü düzeyde farklı etik dışı davranışlarla çeşitlenerek devam etmektedir (Firmin, Burger ve Blosser, 2009; Stubbings ve Brine, 2003, Uçak, 2012). Üniversitelerde kopyanın yaygınlaşması, özgün araştırma yapma alışkanlığını ve becerilerini de azaltmaktadır. Konuyla ilgili literatürde öğrencilerin İnternet üzerinden intihal yapma alışkanlıklarının arttığına dikkat çekilerek, başka çalışmaları olduğu gibi kopyalama ve paralı ödev sitelerinden hazır ödev satın alma alışkanlıklarının yaygınlaşmasının akademik yaşama verdiği zarar vurgulanmaktadır. İntihalın bir çeşit hırsızlık olduğunu belirten araştırmacılar üniversite ortamında yapılan intihal ve kopyanın kuruma verdiği zararlara dikkat çekmektedirler. Özellikle üniversite yıllarında görülen intihal ve kopyanın öğrencilerin başarılarını değerlendirmede de sorun yarattığı, yapılan değerlendirmenin güvenilirliği ve geçerliliği konusunda kuşkulara yol açtığı düşünülmektedir (Lupton, Chapman ve Weiss, 2000). İntihalın yarattığı olumsuz etki sadece akademik hayatla sınırlı değildir. Nonis ve Swift (2001) tarafından gerçekleştirilen bir araştırma öğrencilikte kazanılan bu tür etik dışı davranışların öğrencilerin mesleki yaşamlarında da devam ettiğini göstermektedir. Kopya çekme alışkanlığı üzerinde duran Saunders (1993) öğrencilik hayatı boyunca kopya çekme davranışını sürdüren öğrencilerin bu davranışlarının üniversite yıllarında önüne geçilmesi gerektiğini aksi takdirde öğrencilik hayatı sonrasında da bu alışkanlıklarını sürdüreceklerini savunmaktadır. Aynı konuya dikkat çeken Rujoiu ve Rujoiu (2014) etik dışı davranma alışkanlığı gösteren kişilerin mesleki yaşamda çalışma barışına, üretime ve toplumsal yapıya zarar verdiklerini belirtilmektedirler.

Eğitim, İnternet ve Kültürel Farklılıkların İntihal Üzerine Etkisi

İntihalın ne olduğu ve nasıl önleneceği konusunda literatürde çok bilgi olmasına rağmen bunun yapılış nedenleri ve gerekçeleri üzerinde o kadar durulmadığı görülmektedir. Son yıllarda intihalın önlenmesinde görülen başarısızlık, öğrencilerin etik dışı davranışlarında görülen artış bu konunun nedenlerinin araştırılmasını kaçınılmaz kılmış ve öğrencileri intihal ve kopya gibi etik dışı davranışlara iten nedenler üzerinde durulmaya başlanmıştır. Elde edilen sonuçlar etik dışı davranışların çok çeşitli nedenlerden kaynaklandığını göstermektedir. Avaroğulları (2012) Park'a (2003) dayanarak bu unsurları şu başlıklar altında toplamıştır: İntihalın ne olduğunu bilmeme; daha yüksek not alma ve etkinlik kazanma isteği; zaman baskısı, zamanı yönetememe; bireysel özellikler, ahlak anlayışı; otoriteye başkaldırma, muhalefet etme isteği; ödevleri, dersi yararsız bulma, kurumu benimsememe; İnternet ve hazır ödev siteleri gibi intihali kolaylaştıran fırsatlar; yakalanma riskinin az olması ve cezaların yeterince caydırıcı olmaması; ders işleme şekli ve ödevlerin yapılandırılmasında yaşanan sorunlar.

Alberta Üniversitesi Kütüphaneleri tarafından (University of Alberta, 2014) hazırlanan rehberde göre öğrencilerin intihal ve kopyaya başvurulmasında araştırma ve yazma becerilerinde görülen yetersizlikler de etkili olmaktadır. Bunu intihal, telif hakkı vb. gibi bazı temel kavramları yanlış anlama, aile baskısı, burs kazanma ya da iş için rekabet gibi dış faktörler, zamanı kötü kullanma ve organizasyon becerisi gibi iç faktörler, kültürel unsurlar izlemektedir. Ayrıca öğrencilerin kopyayı etik dışı bir davranış olarak görmemeleri ve bazı dersleri yararsız bulmaları da akademik sahtekârlılığa neden olan etkenler arasındadır (Eminoğlu ve Nartgün, 2009).

İntihale neden olan unsurların başında eğitim eksikliği ve fikri mülkiyet haklarından haberdar olmama gelmektedir. Öğrenciler ne yapmaması gerektiğini bilmedikleri gibi çoğu kez neyi nasıl yapmaları gerektiğini de bilmemektedirler (Uçak ve Birinci, 2008; Uçak ve Ünal, 2015). Araştırmalar öğrencilerin en fazla alıntı yapma ve kaynak gösterme konusunda hata yaptıklarını, nasıl alıntı yapacakları konusunda eğitime ihtiyaç duyduklarını göstermektedir. Lisans öğrencileri üzerine yapılan bir araştırma öğrencilerin %55'inin orijinal kaynaktan yer alan bilgiyi aynen kullandığını, %5'inin ise daha önce bir başka öğrenci tarafından verilen ödevi aynen kopyalamada bir sakınca görmediğini ortaya koymaktadır (Wajda-Jonston, Handal, Brawer ve Fabricatore, 2001). Öğrenciler üzerinde yapılan başka bir araştırmaya göre, yararlanılan metin içerik ve anlatım açısından karmaşıklıkça okunup özümsemekle aktarılması azalmakta ve olduğu gibi kopyalanarak alınma oranı artmaktadır. Bu durum öğrencilerin yararlandıkları bir metni var olan bilgileriyle birleştirerek kendi cümleleriyle ifade etmede yetersiz olduklarını göstermesi açısından önemlidir (Jackson, 2006).

İntihal algısı ve eğitim eksikliği konusunda bir diğer örnek de Türkiye'de lisans öğrencileri üzerine yapılan bir araştırmadır. Araştırma, öğrenciler arasında kopyanın ve ödev değişiminin yaygın olduğunu, öğrencilerin ödevlerini arkadaşlarıyla paylaşmakta ve arkadaşlarının bunu derslerinde ödev olarak tekrar kullanmalarında sakınca görmediklerini göstermektedir. Bulgular, öğrencilerin %27,5'inin intihali akademik bir suç olarak görmediğini, %47,5'inin özellikle kopya ödevlerin intihal olarak görülemeyeceğini düşündüğünü ortaya koymaktadır. Araştırma ayrıca öğrencilerin büyük bir kısmının nasıl alıntı yapacağını bilmediğini ve bu konuda üniversite düzeyinde duyulan eğitim ihtiyacını göstermesi açısından önemlidir (Köse ve Arkan, 2011).

Son yıllarda yapılan pek çok araştırmada intihale neden olan unsurlar arasında İnternet'in de yer aldığı görülmektedir. Bilgi erişim ve paylaşım konusunda İnternetin sağladığı olanakların; öğrenciyi kes-yapıştır yaparak kolay ödev hazırlamaya, hazır ödev sitelerinden ödev satın almaya ve değişim yapmaya alıştırdığının altı çizilmektedir. Yapılan araştırmalar öğrencilerin İnternet kaynaklarından yapılan intihali, basılı kaynaklardan yapılan intihale göre daha az etik dışı algıladığını saptamıştır (Baruchson-Arbib ve Yaari, 2004). İnternet üzerinden yapılan intihalde öğrencilerin İnternet algısının da etkisinin önemli rol oynadığı görülmektedir. Genelde öğrencilerin İnternet üzerinde yer alan bilgiyi "anonim" olarak algılaması bu bilgilerin paylaşımında kaynak belirtme ihtiyacı duymamasına neden olmaktadır. Nitekim konuyla ilgili bir araştırma, öğrencilerin kes-yapıştır türü davranışları intihal olarak görmediğini, %77'sinin İnternette elde ettiği bilgiyi kaynak göstermeden olduğu gibi kopyaladığını göstermektedir (Kenny, 2006). Kopyala yapıştır davranışının bu denli yayılmasında ezbere dayalı, analiz gerektirmeyen ödevlerin etkili olduğunu söyleyen Orhan ve Günay (2014), her yıl aynı ödevlerin verilmesinin de öğrencilerin eski ödevleri kopyalayarak teslim etmelerine yol açtığını belirtmektedirler.

İntihal pek çok faktörle ilişkilendirilerek açıklanabilen, farklı nedenlerle gerçekleşen, çok boyutlu bir kavramdır. Eğitim ve kültür farkı da bu etkenlerden birisidir. Bu durum özellikle farklı kültür

ve eğitim sistemlerinden gelen öğrencilerin konuyu anlamasında yaşanan zorluklar incelendiğinde daha iyi anlaşılmaktadır. Leask (2006) intihal kavramının ne kadar evrensel olduğunu sorguladığı yazısında, farklı eğitim ve kültürden öğrencilerin konuyu anlamada yaşadıkları sıkıntılara dikkat çekmektedir. Bu sorunun aşılabilmesi için sadece “intihal kötüdür” demenin yeterli olmadığını vurgulayan Leask, farklı kültürden gelen öğrencilerin öğrenme stillerindeki farklılıklara dikkat çekerek, eleştirel düşünme yerine taklit ve ezbere dayalı öğrenime alışık öğrencilerin kasıtsız intihal yapma oranlarının yüksek olduğunu belirtmektedir. Özellikle son yıllarda öğrenci değişim programlarının da etkisiyle hızla artan yabancı öğrenci sayısına bağlı olarak intihal ile kültür farkı arasındaki ilişki daha çok ön plana çıkmaktadır. Farklı kültürlerde farklı şekillerde tanımlanması, değerlendirilmesi ve bazı ülkelerde hoşgörülle karşılanması intihali özellikle yabancı öğrencilerin karşılaştığı önemli bir sorun haline getirmektedir (Köse ve Arıkan, 2011). ABD ve Batı Avrupa ülkelerinde yapılan araştırmalara değinerek öğrencilerin kültürel farklılıklarının intihal algıları üzerinde etkili olduğunu, özellikle yabancı öğrencilerin başkasının materyalini kopya etmekte bir sorun görmediklerini belirten Mahmood (2009), öğrencilerin yararlandıkları bir bilgiyi kendi cümleleri ile aktarmak ile olduğu gibi kopyalama arasındaki farkı anlamada ve uygun atıf kurallarına göre gönderme yapmada sorun yaşadıklarını ortaya koymuştur. Razek’in (2014) Suudi Arabistan’da birden çok kampüste 673 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirdiği araştırma sonuçları öğrenciler arasında akademik sahtekârlığın sınavda kopya çekmekten, internette ödev hazırlama sitelerinin kullanımına kadar geniş bir çeşitlilikte ve yaygın olduğunu ortaya koymaktadır. Katılımcıların çoğunun dini, ahlaki ve kültürel değerlerine uymadığını düşünmelerine rağmen intihal ve kopyaya başvurduklarını beyan etmeleri etik değerler ve inançlar ile davranışlar arasındaki farkı göstermesi açısından önemlidir. Aynı araştırmada ABD eğitim gören yabancı öğrencilerin akademik sahtekârlıklarına odaklanıldığına dikkat çekilerek, Suudi öğrenciler ile Orta Doğulu öğrencileri karşılaştıran raporlara gönderme yapılmakta, Suudi öğrenciler arasında kopya ve intihalin daha yaygın olduğu belirtilmektedir.

Farklı kültürlerden gelen öğrencilerin intihal yapma nedenlerini açıklamak amacıyla yapılan araştırmalarda elde edilen sonuçlar Doğu ve Batı eğitim sistemleri ve yaklaşımları açısından farklılıkları ortaya koymaktadır. Hayes ve Inrona’nın (2005) kültürel değerler ile intihal arasındaki ilişkiyi irdeleyen araştırmalarında özellikle Çin ve diğer Asya ülkelerinden Batı ülkelerine eğitime gelen öğrencilerin genellikle ders kitaplarına bağlı olarak değerlendirme yapmaya alışık oldukları, yazarlarla ilişkin eleştiri yapmaktan ve kendi fikirlerini belirtmekten kaçındıkları belirtilmektedir. UK’de öğrenim gören öğrencilerin Asya, Çin, Yunan ve İngiliz (British) olarak gruplandırıldığı çalışmada öğrencilerin intihalle ilgili davranışlarının farklı kültürlerdeki eğitim yaklaşımlarından etkilendiği sonucuna varılmıştır. Benzer bir başka araştırmada Caravello (2008) ABD’de öğrenim gören çok sayıda uluslararası öğrenci ile birlikte intihal ve kopya konuları üzerine daha fazla odaklanılmaya başlandığını belirtmekte ve bu öğrencilerin konuyla ilgili eğitim almalarının gereği üzerinde durmaktadır. Yazıda özellikle Japon ve Çinli öğrencilerin intihal algılarının farklı olduğu belirtilerek, bu öğrencilerin eğitim eksikliğine dikkat çekilmektedir. Caravello bu sorunun sadece lisans öğrencileri arasında değil lisansüstü düzeyde de görüldüğünü belirtmektedir. Lisansüstü eğitimde genelde etik derslerin olmaması, öğrencilerin bu kuralları gayri resmi yollardan öğrenmelerine neden olmaktadır. Bu şekilde kazanılan becerilerin yetersiz kaldığının altını çizen Caravello, yabancı öğrenciler için verilecek eğitim programlarının önemine değinmektedir.

Kültürel farklılıklar ve akademik sahtekârlık arasındaki ilişkiyle ilgili bir diğer çalışma da özellikle Asya kültüründe başkalarıyla fikir birliği içinde olmanın kişinin kendi anlayış ve yeteneklerini

göstermesinden daha önemli bulunmasının ve önemli kişilerin görüşlerinin atıf vermeden paylaşılmasının doğal karşılanmasının intihal üzerine etkisine değinilmektedir (Sowden, 2005). Martin'in (2012) farklı kültürden öğrenciler üzerinde yaptığı çalışması ise Sowden'nin (2005) belirttiklerinin aksine Asyalı öğrencilerin diğer öğrencilerden daha fazla intihal yapmadığını göstermektedir.

Son yıllarda sadece ABD ve Avrupa'da değil diğer ülkelerde de öğrencilerin akademik sahtekârlıklarında görülen artışa bağlı olarak konuyla ilgili araştırma sayısı artmıştır. Kahire'de Amerikan tarzı eğitim veren bir özel Amerikan Üniversitesindeki Mısırlı lisans öğrencilerinin "akademik dürüstlük" algılarının araştırıldığı bir çalışmada, öğrencilerin akademik dürüstlük kavramının neyi gerektirdiği konusunda yeterince bilgi sahibi olmadıkları ve bilimsel standartlara nasıl uymaları gerektiğini bilmedikleri sonucuna varılmıştır (Click, 2014). Aynı araştırmaya göre intihal ve kopyaya neden olan unsurlar arasında öğrencilerin üzerinde yoğun not baskısı olması, başarılı olma isteği, kötü zaman yönetimi ve arkadaşlarına yardım etme duygusu yer almaktadır. Click (2014) Mısırdaki öğrencilerin ilk ve orta öğrenimde akademik dürüstlük ve intihal konularında bilgi sahibi olmadan üniversiteye gelmelerinin bu sorun üzerindeki etkisinin altını çizmektedir. Benzer bir başka çalışmada Botswana ve Zambia'da üniversite öğrencilerinin akademik sahtekârlık kapsamına giren davranışları incelenmektedir. Elde edilen sonuçlar öğrencilerin %82'sinin akademik sahtekârlık konusunda bilgilerinin olduğunu ve bu davranışların akademik kaliteyi düşürdüğünün farkında olduklarını ancak buna rağmen akademik sahtekârlığın yaygın olduğunu göstermektedir (Akakandelwa, Jain ve Wamundila, 2013).

Pakistan'daki üniversitelerdeki yüksek lisans ve doktora düzeyindeki öğrencilerin intihal ile ilgili farkındalık düzeylerini ölçmek için yapılan araştırma öğrencilerin intihal anlayışlarının zayıf olduğunu göstermektedir. Aynı araştırmaya göre öğrenciler intihal konusunda var olan politikaların, intihali saptama ve bu politikaları ihlal edenlerin cezalandırılması konusunda etkili olduğuna inanmaktadırlar (Ramzan, Munir, Siddique ve Asif, 2012).

Yapılan araştırmaların neredeyse tamamında intihal ve kopyanın önüne geçebilmek için eğitime ağırlık verilmesi, farkındalık yaratılması ve yaptırımların caydırıcı olmasının gereği üzerinde durulmaktadır. Nitekim Avrupa Birliği tarafından desteklenen "Avrupa'da Yükseköğretimde İntihal Politikalarının Etkisi" adlı bir proje kapsamında Avrupa Birliği üyesi 27 ülkede araştırma yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar incelenen 27 ülkenin çoğunun yükseköğretim kurumlarının akademik sahtekârlık ve intihali saptamak ve önlemek amacıyla yeterli politika ve yaptırımlar geliştiremediğini ortaya koymaktadır (Impact of Policies for Plagiaris in Higher Education Across Europe, 2013).

Yöntem

Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi (BBY) Bölümü ve University of North Carolina at Chapel Hill (UNC-Chapel Hill) School of Information and Library Science (SILS) lisans öğrencilerinin akademik sahtekârlık ve intihal konusundaki görüşlerini belirlemek üzere gerçekleştirilen bu araştırmada betimleme yöntemi kullanılmış veriler anket tekniği ile toplanmıştır. BBY'de (yabancı dil hazırlık programına kayıtlı öğrenciler hariç) 2014-2015 akademik yılında Bölüme kayıtlı toplam 285 öğrencinin 193'ü (%68), SILS'de 127 lisans öğrencisinin 107'si (%84) olmak üzere toplam 300 öğrenci ankete yanıt vermiştir.

Toplam 32 sorudan oluşan anket aracılığıyla öğrencilerle ilgili bazı temel bilgiler (sınıf, cinsiyet, intihal kavramını bilip bilmedikleri) toplanmış, akademik sahtekârlık ve intihal kapsamındaki davranış

ve görüşleri saptanmaya çalışılmıştır. Anket verileri PASW istatistik yazılımı ile değerlendirilmiş, tanımlayıcı istatistiklerle birlikte, değişkenlerin yapısına uygun olarak ki-kare ilişki testi uygulanmıştır. Ki-kare ilişki testi Bölüm1 ile diğer unsurların tamamı arasında ve ilişkili olduğu düşünülen diğer unsurların kendi aralarında uygulanmıştır. Ki-kare ilişki testinde beklenen sıklığın %20'sinden fazlasının 5'ten büyük olduğu durumlarda test yapılamamıştır. Çalışmada sadece ilişki çıkan test sonuçları rapor edilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde öğrenciler üzerinde gerçekleştirilen anketlerden elde edilen bulgular belirli başlıklar altında gruplandırılarak sunulmuştur.

Genel Bilgiler

Araştırmaya 193 (%68) BBY, 107 (%84) SILS öğrencisi olmak üzere toplam 300 öğrenci katılmıştır. BBY öğrencilerinin %77'si (148) kadın, %23'ü (45) erkek, SILS öğrencilerinin %60'ı (64) kadın, %40'ı (43) erkektir. Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunluğu BBY'de (%68) 21-23, SILS'te ise (%63) 18-20 yaşları arasındadır. Anketi yanıtlayanların %23'ü birinci, %28'i ikinci, %33'ü üçüncü ve %16'sı dördüncü sınıf öğrencisidir.

Öğrencilerin %80'inin akademik ortalaması 2,60 ve üzerindedir. SILS öğrencilerinin akademik ortalamalarının BBY öğrencilerine göre çok daha yüksek olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin İntihal Konusundaki Farkındalıkları

Öncelikle öğrencilerin intihal konusundaki farkındalıklarını saptamak, intihal ve araştırma konusunda aldıkları eğitimleri belirlemek amacıyla sorular sorulmuştur.

Elde edilen sonuçlardan öğrencilerin %96'sının intihalin ne olduğunu bildiği anlaşılmaktadır. BBY öğrencilerinin %95'i, SILS öğrencilerinin %99'u *intihalin ne olduğunu biliyor musunuz* sorusuna evet yanıtını vermişlerdir. SILS'te üçüncü sınıfta olan sadece 1 (%1) öğrenci intihal konusunda kararsız iken, BBY'de intihalin ne olduğunu bilmeyen ve kararsız olan toplam 10 öğrenci (%5) bulunmaktadır ve bu öğrencilerin yarısı birinci sınıf öğrencisidir.

Öğrencilerin intihal kavramı ile ilk ne zaman karşılaştıkları, konuyla ilgili ilk eğitimi ne zaman aldıkları eğitim yaşamlarında araştırma becerilerinin gelişmesi ve etik kurallara uyumları açısından önemlidir.

İntihal kavramını ilk ne zaman duyduzun şeklindeki soruya öğrencilerin %49'u üniversitede, %23'ü ortaokulda, %16'sı lisede, %10'u ilkokulda şeklinde yanıt vermiştir. Öğrencilerin *intihal kavramını ilk duydukları zaman* ile Bölümleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık görülmektedir ($\chi^2_{(3)}=249,684; p=0,000$). BBY öğrencilerinin %76'sı intihal kavramını ilk defa üniversitede, %20'si ise lisede duyduğunu belirtmiştir. İlkokul ve ortaokul döneminde duyan öğrenci oranı sadece %1 (2 öğrenci), hiç duymayanların oranı ise %3'tür (5 öğrenci). SILS'te ise BBY'nin tersine öğrencilerin tamamı bu kavram ile üniversiteden önce tanışmıştır. İntihal kavramını ilk defa ilkokul döneminde duyanların oranı %29, ortaokul döneminde duyanların oranı %63'dür (bkz. Tablo 1).

1 Metin içinde SILS ve BBY anlamına kullanılmaktadır.

Bu oranlar iki ülkenin eğitim sistemindeki farklılığı ortaya koymasından oldukça önemlidir. Akademik ahlakın temelini oluşturan bu kavram ile ABD'deki öğrencilerin neredeyse tamamı daha ilk ve ortaokul düzeyinde tanışırken maalesef Türkiye'de öğrencilerin büyük bir kısmı üniversitede tanışmaktadır.

Tablo 1. İntihal Kavramının İlk Kez Duyulduğu Eğitim Kademesi

Eğitim kademesi	BBY		SILS	
	n	%	n	%
Duymadım	5	3	0	0
İlkokul	1	1	31	29
Ortaokul	1	1	67	63
Lise	39	20	9	8
Üniversite	147	76	0	0
Toplam	193	101	107	100

Not: Yuvarlama hatasından dolayı toplam %100'den farklıdır.

Benzer bir durum *araştırmanın nasıl yapılacağı ile ilgili ilk eğitimin ne zaman alındığı* ile ilgili yanıtlarda görülmektedir. Öğrencilerin %48'i ilk eğitimi üniversitede, %25'i ortaokulda, %18'i lisede aldıklarını belirtmişlerdir. İlgili değişken ile Bölümler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu ($\chi^2_{(3)}=147,787; p=0,000$) ve sonuçların iki Bölüm için oldukça farklı olduğu görülmektedir. SILS öğrencilerinin neredeyse tamamı (%97) üniversiteden önce bu eğitimi aldığını belirtirken, BBY öğrencilerinin sadece %28'i bu eğitimi üniversiteden önce aldığını belirtmiştir (bkz. Tablo 2). Birinci sınıfta olan üç (%2) BBY öğrencisi ise nasıl araştırma yapılacağı konusunda hiç bir eğitim almadığını belirtmiştir. Türkiye'de öğrencilerin üniversiteye bir araştırmanın nasıl yapılacağı ile ilgili herhangi bir eğitim almadan başladıkları görülmektedir. Yanıtlar Türkiye'deki ilköğretim ve lise eğitim sistemindeki konuyla ilgili çok büyük bir eksikliği göstermesi açısından oldukça önemlidir.

Tablo 2. Araştırma Yapma ile İlgili İlk Eğitimin Alındığı Kademe

Eğitim kademesi	BBY		SILS	
	n	%	n	%
Almadım	3	2	0	0
İlkokul	6	3	17	16
Ortaokul	17	9	59	56
Lise	27	14	27	25
Üniversite	140	73	3	3
Toplam	193	101	106	100

Not: Yuvarlama hatasından dolayı toplam %100'den farklıdır.

Öğrencilerin %73'ü bazen, %23'ü her zaman araştırma yapmaktan zevk aldığını belirtmiştir. Çalışmada araştırma yapmaktan zevk alma ile intihal arasında ilişki olup olmadığı da sorgulanmış ancak veriler ki-kare ilişki testine uygun çıkmamıştır.

Akademik Sahtekârlık ve İntihal Kapsamındaki Davranış Örnekleri

Çalışmada öğrencilerin akademik sahtekârlık ve intihal kapsamında değerlendirilen bazı davranışları gerçekleştirip gerçekleştirmedikleri araştırılmıştır (bkz. Tablo 3). Bu amaçla ödev hazırlarken, araştırma yaparken ve sınav sırasında sergilenen etik dışı davranışları saptamak amacıyla öğrencilere sorular yöneltilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre öğrencilerin %39'u bazen, %8'i ise her zaman *sınavda bilmediği soruyu arkadaşına sorduğunu* belirtmiştir. Bölümlere göre sınavda bilmediği soruyu arkadaşına sorma istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermektedir ($\chi^2_{(2)}=12,387; p=0,002$). BBY öğrencilerinin %44'ü bazen, %10'u her zaman, SILS öğrencilerinin %32'si bazen, %3'ü her zaman *sınavda bilmediği soruyu arkadaşına sorduğunu* belirtmiştir. Hiçbir zaman sormadığını belirten öğrenci oranı SILS'te (%65) BBY'ye (%46) göre daha yüksektir. Bulgulardan BBY öğrencilerinin SILS öğrencilerine göre sınavda bilmediği soruyu arkadaşlarına sorma alışkanlığına daha çok sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Sınavda kopya çeker misiniz sorusuna öğrencilerin %2'si her zaman, %38'i bazen yanıtını vermiştir. Veriler sınavda kopya çekme ile Bölüm arasındaki ilişkiyi istatistiksel açıdan test etmek için uygun değildir fakat yüzdeler dikkate alındığında BBY öğrencilerinin SILS öğrencilerine göre sınavda kopya çekme oranlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. SILS öğrencilerinin %78'i *hiçbir zaman* kopya çekmediğini belirtirken bu oran BBY öğrencileri için %50'dir. Bölümler bazında ayrı bir değerlendirme yapıldığında “sınavda kopya çekme” ile “*sınavda bilmediği soruyu arkadaşına sorma*” arasında hem BBY ($\chi^2_{(2)}=74,955; p=0,000$) hem de SILS öğrencileri için ($\chi^2_{(1)}=17,607; p=0,000$) istatistiksel açıdan anlamlı doğrusal bir ilişki görülmektedir.

Çalışmada öğrencilerin ödevlerini/araştırmalarını hazırlarken intihal kapsamında değerlendirilebilecek birtakım davranışları sergileyip sergilemedikleri de araştırılmıştır.

Öğrencilerin %84'ü her zaman, %14'ü ise bazen ödevini hazırlarken yararlandığı kaynakları belirtmektedir. Veriler ilgili değişken ile Bölüm arasında ki-kare ilişki testi yapmaya uygun değildir. Her iki Bölüm öğrencileri birarada değerlendirildiğinde yararlanılan kaynakların her zaman belirtilme oranı %67, bazen belirtilme oranı %29'dur. Bölüm bazında değerlendirildiğinde BBY öğrencilerinin %81'i, SILS öğrencilerinin %89'u ödev hazırlarken yararlandığı kaynakları her zaman belirtmektedir. Bu soruya *hiçbir zaman belirtmiyorum* yanıtı veren bir, iki ve üçüncü sınıfta olan beş BBY öğrencisi, ikinci sınıfta olan bir SILS öğrencisi bulunmaktadır. Genel olarak öğrencilerin şekil ve grafikleri belirtme oranları ise kaynakları belirtme oranlarından daha düşüktür. BBY öğrencilerinin %62'si, SILS öğrencilerinin %75'i ödevlerini hazırlarken kullandıkları şekil ve grafiklere ait kaynak bilgisi verdiğini belirtmektedir.

Öğrencilere ödevlerini hazırlarken arkadaşlarının ödevlerinden yararlanıp yararlanmadıkları sorulmuştur. Öğrencilerin %5'i her zaman, %66'sı bazen arkadaşlarının ödevlerinden yararlandıklarını belirtmişlerdir. İlgili unsur Bölümlere göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Öğrencilerin %4'ü her zaman, %25'i bazen *ödevlerini hazırlarken internette bulduğu bilgileri kay-*

nak göstermeden kopyaladığını belirtmiştir. Bölümlere göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermeyen bu davranışın her iki okulda da (çoğunluk bazen olsa da) oldukça yüksek olduğu görülmektedir.

BBY öğrencilerinin ödevini hazırlarken yararlandığı metin, şekil ve grafikleri belirtmeleri ile internette buldukları bilgiyi kaynak göstermeden kopyalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki görülmektedir (sırasıyla $\chi^2_{(2)}=39,286$; $p=0,000$, $\chi^2_{(2)}=16,114$; $p=0,000$). Kullandığı metin, şekil ve grafiklerin kaynağını belirten öğrencilerin internette bulduğu bilgileri kaynak göstermeden kopyalama oranlarının, kaynak belirtmeyen öğrencilere göre daha düşük düzeyde olduğu anlaşılmaktadır. SILS öğrencileri için ilgili veriler ki-kare ilişkisi testine uygun değildir.

Öğrencilerin %22'si her zaman, %74'ü bazen *araştırma yaparken başkalarının fikirlerinden ve tasarımlarından yararlandığını* belirtmiştir. Bölümlerle ilgili değişken arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($\chi^2_{(2)}=6,870$; $p=0,032$). Başkalarının fikirlerinden yararlanma oranının BBY öğrencileri için SILS öğrencilerine göre biraz daha fazla olduğu anlaşılmaktadır.

Hazır ödev sitelerinin kullanımının öğrenciler arasında yaygın olup olmadığı da araştırılmıştır. Öğrencilerin %4'ünün her zaman, %47'sinin bazen bu siteleri kullandıkları anlaşılmaktadır. Elde edilen sonuçlara göre hazır ödev siteleri kullanımı ile Bölümler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($\chi^2_{(2)}=18,183$; $p=0,000$). SILS öğrencilerinin bu siteleri BBY öğrencilerine göre daha çok kullandığı anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin buldukları *bilginin geçerli ve güvenilir olup olmadığını sorgulayıp sorgulamadıkları* sorusuna genelde öğrencilerin %52'si her zaman, %45'i bazen yanıtını vermişlerdir. Bölümler bazında değerlendirildiğinde ise BBY öğrencilerinin %55'i her zaman, %41'i bazen, SILS öğrencilerinin ise %48 her zaman, %51 bazen bulduğum bilginin geçerli ve doğru olup olmadığını kontrol ederim şeklinde yanıt vermişlerdir. Bölümler ile bulunan bilginin geçerlilik ve güvenilirliğinin kontrol edilmesi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık yoktur.

Kaynak gösterme standartları konusunda öğrencilerin davranışlarını belirlemek amacıyla sorulan soruya verilen yanıtlardan öğrencilerin %68'inin her zaman, %26'sinin bazen ödev ve araştırma raporlarının kaynaklarının APA, MLA gibi belirli bir standarda göre düzenledikleri anlaşılmaktadır. Bölümler arasında bu madde ile ilgili istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Belirli bir standard kullanmayan BBY öğrencilerinin (%7) yarıdan fazlası birinci sınıf öğrencisidir. SILS öğrencilerin de ise bu oran %6'dır ve öğrencilerin yarısı bir ve iki, diğer yarısı da üçüncü sınıf öğrencisidir.

Tablo 3. Akademik Sahtekârlık ve İntihal Kapsamındaki Davranışlar (%)

	Her zaman		Bazen		Hiçbir zaman	
	BBY	SILS	BBY	SILS	BBY	SILS
Araştırma yapmaktan zevk alma	30	12	70	79	1	8
Sınavda bilmediği soruyu arkadaşına sorma	10	3	44	32	46	65
Sınavda kopya çekme	3	0	48	22	50	78
Ödevde yararlanılan kaynakları belirtme	81	89	17	10	3	1
Ödevde kullanılan şekil/ grafiklerin kaynağını belirtme	62	75	34	22	4	4
Ödev hazırlarken arkadaşının ödevinden yararlanma	6	5	63	72	32	23
Ödev hazırlarken İnternette bulunan bilgileri kaynak göstermeden kopyalama	5	1	27	22	68	77
Araştırma yaparken başkalarının fikirlerinden ve tasarımlarından yararlanma	19	27	78	65	3	8
Hazır ödev sitelerinden yararlanma	3	7	39	61	58	33
Bilginin geçerlilik ve doğruluğunu kontrol etme	55	48	42	51	4	1
Ödevlerin/raporların kaynakçalarını standartlara göre düzenleme (APA, MLA gibi)	71	63	22	32	7	6

Öğrencilerin İntihale Neden Olan Unsurlar Hakkındaki Görüşleri

Araştırmada intihale neden olan unsurlar hakkında öğrencilerin ne düşündükleri araştırılmıştır (bkz. Tablo 4).

Genelde öğrencilerin %72'si *intihalin ne olduğunu ve neleri kapsadığını bilmemenin* intihale katkı sağladığını düşünmektedir. Bu düşünceye katılmayanların oranı %16'dır. Bölümler ile bu madde arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık görülmektedir ($\chi^2_{(2)}=21,033$; $p=0,000$). BBY öğrencilerinin ilgili maddeye katılım oranlarının SILS'e göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. BBY öğrencilerinin %78'i, SILS öğrencilerinin ise %60'ı intihalin ne olduğunu ve neleri kapsadığını bilmemenin intihale katkı sağladığını düşünmektedir. Bu düşünceye katılmayanların oranı her iki Bölüm için de %16'dır. SILS öğrencilerinin daha ilkokul-ortaokul düzeyinde intihal kavramı ile tanıştığı göz önünde bulundurulduğunda, bu fikre katılmama oranlarının BBY öğrencilerinden daha düşük olması normal olmasına rağmen oranın yüksekliği dikkat çekicidir. Genelde öğrencilerin çoğunluğu intihalin ne olduğunu ve neleri kapsadığını bilmemenin intihal yapmada önemli rolü olduğu fikrine katılmaktadır.

Öğrencilerin tamamı dikkate alındığında *atıf verme ve kaynakça düzenleme konusunda gerekli kural ve standartları bilmemenin* intihale katkı sağladığına katılma oranlarının da oldukça yüksek olduğu görülmektedir (%76). BBY öğrencilerinin %78'i, SILS öğrencilerinin %72'si kural ve standartları bilmemenin intihale yol açtığını düşünmektedirler. Araştırmaya katılan deneklerin büyük oranda katılım sağladıkları bir diğer unsur ise *zaman baskısı ve ödev çokluğunun yarattığı telaştır* (%67). BBY öğrencilerinin %63'ü, SILS öğrencilerinin %67'si ödevlerin çok olmasının ve zaman kaygısının intihal yapma üzerinde etkili olduğunu düşünmektedirler. Her iki konuya tüm öğrencilerin yaklaşımının benzer olması nedeniyle Bölümler arasında önemli bir fark ve istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki yoktur.

Ödev konusunu ilginç/yararlı bulmamanın intihale katkısı tüm öğrencilerin en fazla kararsız (%41) kaldığı maddeler arasında yer almaktadır. Her iki Bölüm dikkate alındığında ödevlerin yararlı/ilginç olmamasının intihale neden olduğunu düşünen öğrencilerin oranı %39'dur. BBY öğrencilerinin %33'ü, SILS öğrencilerinin ise %50'si bu düşünceye katılırken, Bölümler ile bu madde arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki gözlenmektedir ($\chi^2_{(2)}=8,022$; $p=0,018$). SILS öğrencilerinin BBY öğrencilerine göre zaman ve ödev baskısını daha çok hissettikleri anlaşılmaktadır.

Öğrenciler arasında intihale neden olan en önemli unsurlardan birisi de *ders geçme kaygısı ve başarılı olma isteğidir*. Elde edilen sonuçlar öğrencilerin %72'sinin ders geçme ve başarılı olma isteğinin intihal yapmaya neden olduğunu düşündüklerini göstermektedir. Bölümler ile ders geçme kaygısı ve başarılı olma isteği arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki görülmektedir ($\chi^2_{(2)}=12,091$; $p=0,002$). Bu değişken aynı zamanda SILS öğrencilerinin %84 ile en fazla katılıyor (cevabı verdikleri) unsur olmuştur. BBY öğrencilerinin ise %66'sı bu fikri desteklemektedir.

Genel olarak öğrencilerin %37'si *intihal kapsamındaki davranışların yaygın olması ve arkadaşlarının sıklıkla intihale başvurmalarının* intihal yapmalarına katkı sağladığına katılırken, %30'u bu görüşe katılmamaktadır. Bölümler bazında baktığımızda BBY öğrencilerinin yarısı (%50) intihalin arkadaşları arasında yaygın olmasının kendilerinin de intihal yapmalarına neden olduğunu belirtirken, SILS öğrencilerinin yarıdan fazlası (%52) bu fikre katılmamaktadır.

Öğretim elemanlarının intihali saptamaması veya saptayamamasının öğrenciler arasında intihal yapma oranını artırıp artırmadığı araştırılmıştır. Bu amaçla sorulan soruya verilen yanıtlardan öğrencilerin sadece %18'inin *intihalin hocalar tarafından saptanamamasının* intihale neden olduğu fikrine katıldıkları anlaşılmaktadır. Katılmayanların oranı %47'dir. Bölümler ile değişken arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki görülmemektedir.

Hocaların ödevle ilgili geri bildirimde bulunmamasının ve hataları görememenin intihale katkı sağladığını düşünenlerin oranı ise tüm öğrenciler dikkate alındığında %42'dir ve Bölümler ile bu değişken arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($\chi^2_{(2)}=16,904$; $p=0,000$). BBY öğrencilerinin yarısı (%50), SILS öğrencilerinin %28'i hocaların ödevle ilgili geri bildirimde bulunmamasının ve hataları görememenin intihale katkı sağladığını düşünmektedir. Bu sonuç BBY hocalarının geri bildirimde bulunma oranlarının SILS hocalarına göre daha düşük olduğu şeklinde de yorumlanabilir.

Araştırmada intihalin önlenmesi için uygulanacak politikalar ve cezaların caydırıcılığı konularında öğrencilerin görüşleri sorulmuştur. Tüm öğrenciler dikkate alındığında *cezaların caydırıcı olmamasının* intihale katkı sağladığını düşünenlerin oranı %33'tür ve Bölüm ile arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık görülmektedir ($\chi^2_{(2)}=74,676$; $p=0,000$). İntihalin cezasının caydırıcı olmamasının intihale katkı sağladığını düşünenlerin oranının BBY'de %47 iken SILS'te sadece %9'dur. UNC-Chapel Hill'de cezaların Hacettepe Üniversitesine göre daha caydırıcı olduğu dikkate alındığında yaptırımların önemi daha iyi anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin %57'si *intihal durumunda uygulanacak yaptırım ve cezaları bilmemenin* intihale katkı sağladığına katılmakta ve ilgili değişken ile üniversite arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($\chi^2_{(2)}=59,578$; $p=0,000$). Veriler Bölüm bazında değerlendirildiğinde BBY öğrencilerinin üçte ikisinden fazlası (%73) bu maddeyi desteklerken SILS'te bu oran sadece %28'dir. Elde edilen sonuçlardan SILS öğrencilerinin BBY öğrencilerine göre intihal durumunda uygulanacak ceza ve yaptırımları daha iyi bildikleri anlaşılmaktadır.

Üniversitenin bu konuda yeterince eğitim ve uyarıda bulunmamasının intihale yol açtığı düşüncesine katılanların oranı %46'dır. İlgili değişken ile üniversite arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($\chi^2_{(2)}=71,483$; $p=0,000$). İlgili maddeye katılanların oranı BBY'de %59 iken, SILS'te tam tersi katılmayanların oranı %59'dur.

Öğrencilerin %40'ı *intihal yapan öğrenciye gereken cezaların uygulanmamasının* intihale katkı sağladığına katılmaktadır. İlgili değişken ile Bölüm arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($\chi^2_{(2)}=56,690$; $p=0,000$). Bir önceki maddede olduğu gibi BBY'de öğrencilerin yaklaşık yarısı (%51) intihal yapan öğrenciye gereken cezaların uygulanmamasının intihale katkısına katılırken SILS'te tam tersi yarıdan fazlası (%54) buna katılmamaktadır. Bu sonuç da daha önceki verileri desteklemekte ve UNC-Chapel Hill'de intihal konusundaki yaptırımların, öğrencilerin ceza ve yaptırımlarla ilgili bilgilerinin, Üniversitenin konu hakkındaki eğitim ve uyarılarının, cezaların uygulanmasının Hacettepe Üniversitesine göre çok daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4. İntihale Neden Olan Unsurlar (%)

İntihale katkı	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	BBY	SILS	BBY	SILS	BBY	SILS
İntihalin ne olduğunu ve neleri kapsadığını bilmemek	78	60	6	24	16	16
Atıf verme ve kaynakça düzenleme konusunda gerekli kural ve standartları bilmemek	78	72	10	16	12	12
Zaman baskısı ve ödev çokluğunun yarattığı telaş	63	76	31	19	7	5
Ödev konusunu ilginç/ yararlı bulmama	33	50	46	32	21	18
Ders geçme kaygısı, başarılı olma isteği	66	84	22	12	12	4
İntihal kapsamındaki davranışların yaygın olması ve arkadaşların sıklıkla başvurmaları	50	14	33	34	17	52
İntihalin hocalar tarafından saptanamaması	20	14	37	30	43	56
Hocaların ödevle ilgili geri bildirimde bulunmaması, hataları görememe	50	28	24	45	26	26
İntihalin cezasının caydırıcı olmaması	47	9	32	23	21	69
İntihal durumunda uygulanacak yaptırımları ve cezaları bilmeme	73	28	18	32	10	40
Üniversitenin bu konuda yeterince eğitim ve uyarıda bulunmaması	59	22	28	19	14	59
İntihal yapan öğrenciye gereken cezaların uygulanmaması	51	20	35	26	14	54

Değerlendirme ve Sonuç

Öğrencilere araştırma becerilerinin ve etik ilkelerin eğitimin ilk yıllarında kazandırılması gerekli ve önemlidir. Eğitim sürecinde kazanılan bu özelliklere eğitimin her kademesinde olduğu kadar meslek yaşamında da ihtiyaç duyulmaktadır. Üniversite eğitimi en fazla araştırma yapılan dönem olmanın yanı sıra, öğrencileri mesleki hayatlarına hazırlayan bir süreçtir. Bu nedenle özellikle üniversite öğrencilerinden beklenen akademik dürüstlük ilkeleri doğrultusunda hareket etmeleridir. Bilgi davranışları ile ilgili kazanılmış alışkanlıkların ileri yaşlarda değiştirilmesinin zorluğu ve etik dışı davranışların neden olduğu sorunlar düşünüldüğünde, araştırma becerilerinin ve akademik ahlakın küçük yaşlarda kazandırılmasının önemi daha iyi anlaşılmaktadır.

Akademik sahtekârlık ve intihal eski ve yaygın bir sorun olmasına rağmen bu sorunun ele alınıp önemsenmesi ve önlenmesi konusunda ülkeler arasında yaklaşım farkı vardır. Eğitim sistemi ve kültürel farklılıkların bu konuya yaklaşımda önemli rol oynadığı bilinmektedir. Nitekim son yıllarda yapılan araştırmalar intihalin yarattığı sorunlara değinmenin bu sorunu çözemeyeceği, yapıma nedenlerinin iyi anlaşılması gereği üzerinde durmaktadır. Genelde pek çok araştırmada intihal nedeni olarak bireysel özelliklerin, eğitim ve yaptırımların yetersizliği üzerinde durulurken, son yıllarda artan yabancı öğrenci sayılarıyla birlikte eğitim sistemi ve kültürün öğrencilerin intihal algı ve davranışları üzerine etkisi irdelenmeye başlanmıştır. Özellikle öğrenci değişim programları sonrası başlayan süreçte farklı kültür ve eğitim sistemlerinden gelen öğrencilerin intihal konusundaki farklı algı ve duyarlılıkları nedeniyle yaşanan sorunlar bu konuya ilgiyi artırmıştır. Bu araştırmada da iki farklı eğitim sisteminden ve kültürden gelen öğrencilerin intihale ilişkin görüş ve tutumları ele alınarak incelenmiştir.

Bu konu tüm öğrenciler için önemli olmasına rağmen, bilgi yönetimi konusunda eğitim alan öğrencilerin konu ile ilgili farkındalıkları ve davranışları, ileride yerine getirecekleri mesleki sorumluluklar dikkate alındığında daha dikkate değer olmaktadır. Bu araştırmada Hacettepe Üniversitesi BBY Bölümü öğrencileri ve UNC-Chapel Hill SILS öğrencilerinin akademik sahtekârlık ve intihal konusundaki görüş ve davranışları araştırılarak, eğitim ve uygulamalar arasındaki farklılıkların intihale etkisi sınanmaya çalışılmıştır. Araştırma sonunda her iki Bölüm öğrencilerinin tamamına yakının intihalin ne olduğu konusunda bilgi sahibi olduklarının görülmesi sevindirici bir sonuçtur. Ancak, iki Bölüm öğrencilerinin bu farkındalığı kazanma aşamaları arasındaki önemli bir fark vardır. BBY öğrencilerinin büyük çoğunluğu (%76) intihal kavramı ile ilk defa üniversitede tanışırken, SILS öğrencilerinin tamamı üniversiteden önce ve hatta %92'si ilk ve ortaokul döneminde karşılaşmışlardır. Aynı şekilde BBY öğrencilerinin büyük çoğunluğu (%73) bir araştırmanın nasıl yapılacağı konusundaki ilk eğitimi ilk defa üniversitede aldıklarını belirtirken, SILS öğrencilerinin büyük çoğunluğu (%72) bu eğitimi ilk ve ortaokul döneminde aldıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuçlar özellikle üniversite öncesi eğitim kademelerinde öğrencilere araştırma becerileri ve etiği konusunda yeterince eğitim verilmediğini ve öğrencilerin bu açıdan üniversitelere hazırlıksız geldiklerini göstermektedir.

Öğrenciler arasında “yardımlaşma” konusunda da farklılıklar gözlenmektedir. Sınavda bilmediği soruyu arkadaşına sorma ve sınavda kopya çekme oranları BBY öğrencileri arasında SILS'e göre daha yüksektir. Özellikle sınavda kopya çekme oranının BBY öğrencileri arasında yaygın olduğu görülmektedir. Aynı şekilde genelde BBY ve SILS öğrencilerinin kullandıkları kaynakları belirtme alışkanlıklarına sahip olmalarına rağmen her iki Bölüm karşılaştırıldığında SILS öğrencileri arasında özellikle kullanılan şekil ve grafikleri belirtme oranının daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Ancak

her iki Bölümde de İnternette bulunan bilginin kaynak gösterilmeden olduğu gibi kopyalanması alışkanlığının olduğu görülmektedir. Bu durum tüm dünyada yaygın olan İnternette yer alan bilginin anonim bilgi gibi algılanması saptamasını desteklemektedir. Özellikle SILS öğrencileri arasında hazır ödev sitelerinden yararlanma oranının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Genel olarak öğrencilerin araştırma ve ödev hazırlama aşamalarında arkadaşları ile “yardımlaşma” alışkanlıklarının yaygın olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonuçlar akademik sahtekârlık kapsamındaki bu davranışların, eğitim sistemi farklı olsa da tüm öğrenciler arasında belli oranlarda görüldüğünü ortaya koymaktadır.

Öğrenciler arasında intihale neden olan unsurlarla ilgili farklı görüşler vardır. Her iki Bölüm öğrencilerinin de büyük oranda desteklediği intihale neden olan unsurlar arasında; intihalin ne olduğunu ve neleri kapsadığını bilmeme, atıf verme ve kaynakça düzenleme konusunda gerekli kural ve standartlardan haberdar olmama, zaman baskısı ve ödev çokluğunun yarattığı telaş, ders geçme kaygısı ve başarılı olma isteği yer almaktadır. Ancak, Türkiye’deki öğrenciler için konuyla ilgili eğitim eksikliği ile ilgili unsurlar daha fazla öne çıkarken, ABD’deki öğrenciler için, ödev çokluğu, zaman baskısı, ders geçme kaygısı gibi unsurlar ön plana çıkmaktadır. Ayrıca SILS öğrencilerinin BBY öğrencilerine göre çok daha fazla oranda ödev konusunun ilginç olmamasının intihal yapma konusunda bir etken olduğunu düşündükleri de bulgulardan anlaşılmaktadır. Bu sonuçlarla ilgili olarak SILS öğrencilerinden eğitimleri süresince daha fazla ödev ve araştırma yapmalarının beklenmesinin etkili olduğu söylenebilir.

İntihal karşısında uygulamalar ve akademisyenlerin tutumları da önemli bir etkidir. Genelde öğrencilerin yarısı intihalin arkadaşları arasında yaygın olmasının onların intihal yapmalarına neden olduğunu düşünmektedirler. Öğretim elemanlarının intihali saptamaması/saptayamaması ve ödevlerle ilgili geri bildirimde bulunmamlarının da intihale neden olan unsurlar arasında yer aldığı anlaşılmaktadır. Geri bildirim konusunda BBY öğrencilerinin SILS öğrencilerine göre daha fazla şikayetçi oldukları görülmektedir. Bu unsur dikkate alınarak yapılacak uygulamalar özellikle konuyla ilgili daha fazla eğitim ihtiyacı olduğu anlaşılan BBY öğrencilerinin “istmeden” ya da “bilmeden” yaptıkları etik dışı davranışların önlenmesi açısından önemli olabilir.

İntihalin önlenmesi için alınacak tedbirler de önemlidir. Araştırma sonucu UNC-Chapel Hill’de Hacettepe Üniversitesine göre intihal durumunda uygulanacak cezaların çok daha caydırıcı olduğu, öğrencilerin bu yaptırım ve cezalardan haberdar olduğu, Üniversitenin konuyla ilgili yeterince eğitim ve uyarıda bulunduğu ve intihal yapan öğrenciye gereken cezaları uyguladığı anlaşılmaktadır. Genel olarak akademik sahtekârlık ve intihal kapsamındaki davranışların BBY’de SILS’e göre daha yaygın olmasında kuşkusuz üniversitelerin intihal konusunda izlediği politikalar, tanıtımlar ve cezalar önemli rol oynamaktadır. Üniversiteler tarafından gerekli politikaların oluşturulması, akademik etik eğitiminin verilmesi, kurallara uymayan öğrencilere uygulanacak cezaların açıklıkla belirtilmesi ve kararlılıkla uygulanması, etik dışı davranışları bütünüyle ortadan kaldırmaya da önemli oranda caydırıcı olacaktır. İntihalin tüm dünyada giderek eğitim ve çalışma hayatını tehdit eden ve çok farklı nedenlerden kaynaklanan bir olgu olduğu unutulmadan, konuyla ilgili gerekli önlemlerin alınması tüm eğitim kurumlarının sorumluluğudur.

Kaynakça

- Akakandelwa, A., Jain, P. ve Wamundila, S. (2013). Academic dishonesty: A comparative study of students of library and information science in Botswana and Zambia. *Journal of Information Ethics*, 22(2): 137–150.
- Avaroğulları, M. (2012). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ve öğretim elemanlarının intihal problemine yönelik tutum ve davranışları*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Baruchson-Arbib, S. ve Yaari, E. (2004). Printed versus internet plagiarism: A study of students' perception. *International Journal of Information Ethics*, 1(6): 1-7.
- Caravello, P. S. (2008). The literature on academic integrity and graduate students: Issues, solutions, and the case for a librarian role. *Public Services Quarterly*, 3(3-4): 141-171.
- Click, A. B. (2014). "Taking something that is not your right": Egyptian students' perceptions of academic integrity. *Libri*, 64(2): 109–123.
- Eminoğlu, E. ve Nartgün, Z. (2009). Üniversite öğrencilerinin akademik sahtekârlık eğilimlerinin ölçülmesine yönelik bir ölçek geliştirme çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6 (1). 08.12.2016 tarihinde <https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/view/633> adresinden erişildi.
- Erkaya, O. R. (2009). Plagiarism by Turkish students: Causes and solutions. *Asian EFL Journal*, 11(2): 86-103.
- Firmin, M., Burger, A. ve Blosser, M. (2009). Affective responses of students who witness classroom cheating. *Educational Research Quarterly*, 32: 3-15.
- Glendinning, I. (2013). *Impact of policies for plagiarism in higher education across Europe: Comparison of policies for academic integrity in higher education across the European Union*. 08.12.2016 tarihinde <http://plagiarism.cz/ippheae/files/D2-3-00%20EU%20IPPHEAE%20CU%20Survey%20EU-wide%20report.pdf> adresinden erişildi.
- Hayes, N. ve Introna, L. D. (2005). Cultural values, plagiarism, and fairness: When plagiarism gets in the way of learning. *Ethics & Behavior*, 15(3): 213–231.
- Jackson, P. A. (2006). Plagiarism instruction online: Assessing undergraduate students' ability to avoid plagiarism. *College and Research Libraries*, September, 418-428.
- Kenny, D. (2006). Student plagiarism and professional practice. *Nurse Education Today*, 27: 14-18.
- Köse, Ö. ve Arıkan, A. (2011). Reducing plagiarism by using online software: An experimental study. *Contemporary Online Language Education Journal*, 1: 122-129.
- Leask, B. (2006). Plagiarism, cultural diversity and metaphor-implications for academic staff development. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 31(2): 183-199.
- Lupton, R., Chapman, K. ve Weiss, J. (2000). A cross-national exploration of business students' attitudes, perceptions, and tendencies toward academic dishonesty. *Journal of Education for Business*, 75(4): 231-235.
- Mahmood, Z. (2009). Plagiarism: Students' perception. *Proceedings of the 5th WSEAS/IASME International Conference on Educational Technologies*. 08.12.2016 tarihinde <http://www.wseas.us/e-library/conferences/2009/lalaguna/EDUTE/EDUTE-02.pdf> adresinden erişildi.
- Martin, D. E. (2012). Culture and unethical conduct: Understanding the impact of individualism and collectivism on actual plagiarism. *Management Learning*, 43(3): 261–273.
- Nonis, S. ve Swift, C. O. (2001). An examination of the relationship between academic dishonesty and workplace dishonesty: A multicampus investigation. *Journal of Education for Business*, 77(2): 69-77.
- Orhan, F. ve Günay, A. (2014). Üniversite öğrencilerinin internet tabanlı akademik usulsüzlük nedenlerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 15(1):176-190.
- Park, C. (2003). In other (people's) words: Plagiarism by university students-literature and lessons. *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 28(5): 471-488.
- Ramzan, M., Munir, M. A., Siddique, N. ve Asif, M. (2012). Awareness about plagiarism amongst university students in Pakistan. *High Educ*, 64: 73–84.
- Razek, N. (2014). Academic integrity: A Saudi student perspective. *Counselor Education and Human Services Faculty Publications*. Paper 3. 08.12.2016 tarihinde http://ecommons.udayton.edu/edc_fac_pub/3 adresinden erişildi.
- Rujoiu, O. ve Rujoiu, V. (2014). Academic dishonesty and workplace dishonesty. An overview. *Proceedings of the 8th International Management Conference "Management Challenges for Sustainable Development", November 6th-7th, 2014, Bucharest, Romania*. 08.12.2016 tarihinde <http://conferinta.management.ase.ro/archives/2014/pdf/91.pdf> adresinden erişildi.

- Saunders, E. J. (1993). Confronting academic dishonesty. *Journal of Social Work Education*, 29(2): 224-230.
- Sowden, C. (2005). Plagiarism and the culture of multilingual students in higher education abroad. *ELT Journal*, 59(3): 226-233.
- Stubbings, R. ve Brine, A. (2003). Plagiarism and the role of the library. *Library & Information Update*, 2: 42-44.
- TÜBA. (2002). *Bilimsel araştırmalarda etik ve sorunlar*: 08.12.2016 tarihinde ftp://ftp.sdu.edu.tr/pub/mat/serpil/BATE/TUBA_2002.pdf adresinden erişildi.
- Uçak, N. Ö. (2012). Öğrencilerin intihal algısı. *Prof. Dr. K. Gülbün Baydur'a armağan içinde* (ss. 173-182). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü.
- Uçak, N. Ö. ve Birinci, H. G. (2008). Bilimsel etik ve intihal. *Türk Kütüphaneciliği*, 22(2): 184-207.
- Uçak, N. Ö. ve Ünal, Y. (2015). Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü öğrencilerinin akademik sahtekârlık ve intihal konusundaki görüşleri. *Prof. Dr. İrfan Çakan'a armağan içinde* (ss. 251-264). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü.
- University of Alberta. (2014). *Guide to academic integrity*. 11.07.2015 tarihinde <http://guides.library.ualberta.ca/content.php?pid=560222&sid=4618010> adresinden erişildi.
- Wajda-Johnston, V. A., Handal, P. J., Brawer, P. A. ve Fabricatore, A. N. (2001). Academic dishonesty at the graduate level. *Ethics & Behavior*, 11: 287-305.